

ambient històric que Martorell coneixia; la qüestió de la data de la novella és encara difícil de resoldre; el suposat fill del rei que resulta ésser fill d'una persona de condició humil pot ésser un tema purament literari) i el COMUNICANT (precisions sobre la data). — R. ALBERT I LLAURÓ, Secretari.

11 març 1955: Art i Arqueologia. — Presideix el Sr. JOAN AINAUD.

El Sr. MIQUEL TARRADELL informa sobre *Noves descobertes referents a l'Edat del Bronze*, fetes en excavar una cova marroquina de la zona de Gibraltar, en una petita vall entre Ceuta i Alcassarseguer, prop del poblat del Biutz (a 20 km a l'oest de Ceuta). Aquesta vall s'obre al mar en una petita cala, anomenada amb un topònim que significa «el port», prou clar per a indicar-ne la importància com a camí de penetració a l'interior del territori, on altrament han estat trobades restes de civilitzacions antigues (púnica i romana). La cova estudiada — el nom de la qual és Gar Cahal, que significa «forat negre» — fou excavada pel Comunicant en dues campanyes el juny i el novembre passats, i ofereix un interès especial per l'estratigrafia segura que presenta i pels rics materials que hi han estat trobats. Hom pot observar-hi els següents nivells: a) nivell superficial, amb materials d'època històrica (0,5 m); b) nivell probablement del Bronze, amb materials pobres (de 0,6 m a 1,4 m; correspon potser a l'època de l'Argar; cal fer encara l'estudi dels perfils dels vasos per a veure amb què concorda al nord d'Àfrica); c) nivell Eneolític, amb materials diferents, que subdivideix en III a, amb restes del vas campaniforme del tipus de Carmona (d'1,4 m a 2,05 m; nivell caracteritzat per les cendres d'una llar de foc; confirmació de l'intercanvi entre Andalusia i el nord d'Àfrica), i III b, amb ceràmica pintada de tipus sicilià o de la Mediterrània oriental, amb vasos pintats dels Millares i amb un vas de ceràmica cardial fragmentat (de 2,05 m a 2,70 m); d) nivell del final del neolític i mesolític, sense ceràmica, només amb sílex (fins als 4,5 m). Hi ha també restes de ceràmica «de les coves», repartits en els diferents nivells. Els estrats, ampliat i que no admeten barreja, del Gar Cahal, mostren l'ordre cronològic de la ceràmica, que va del Neolític a l'entrada del Bronze: 1) ceràmica pintada de Sicília i oriental; 2) ceràmica cardial; 3) vas campaniforme. Segons les conclusions del Comunicant, queda comprovat el pas del vas campaniforme al Marroc, però no com a conseqüència d'una invasió ni de simple influència cultural de la Península, sinó probablement per simples contactes comercials; la presència per primera vegada de ceràmica pintada, gràcies també al comerç, marca una etapa segura de navegació costera o de cabotatge. La cova excavada és, doncs, important per a la fixació de la cronologia i per a les relacions de la ceràmica pintada i el vas campaniforme. Cal continuar, però, l'estudi dels materials descoberts; el Sr. Tarradell no podia, en la sessió d'avui, donar-ne sinó un petit avanç.

Intervenien el PRESIDENT, el Sr. J. DE C. SERRA I RÀFOLS (es refereix a les excavacions que duu a terme a la Llacuna — Vall de Cervés — i a Moià; l'estratigrafia i la cronologia que en pot deduir concorden amb les de Gar Cahal) i el COMUNICANT. — PERE VEGUÉ, Secretari.

18 març 1955: Llengua i Literatura. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El PRESIDENT presenta el Prof. Arnald Steiger, de la Universitat de Zuric, i recorda els seus estudis més importants.

En la seva comunicació sobre *Cuestiones de Geografia lingüística*, el Prof. STEIGER diu que un dels problemes fonamentals que planteja la lingüística és el de les etapes de diferenciació del llatí en els distints països de la Romània. Una rigorosa investigació ha d'ésser basada en la comparació progressiva. Si, per exemple, a Dàcia són conservats arcaïsmes que hom troba a la Romània central, això és degut al fet que hom ha parlat en aquell país un llatí més antic. És també fonamental l'estudi dels fenòmens d'analogia entre els diferents pobles. A la Romània meridional és un problema bàsic. Per exemple,

els mots cast. *rastrujo*, port. *rastolh*, cat. *rostoll* i prov. ant. *restol*, s'expliquen, segons Menéndez Pidal, per la forma *re* de *restare* (que perpetua). El Comunicant discrepa d'aquesta opinió prenent com a base la relació geogràfica. Per l'it. *ristoppare* creu que deriva de *re-* de *restipula* (corda). Per un canvi de sufix semblant al de *manupulu* que dona *manuculu*, *manojo* en castellà i *manolh* en provençal, hom passa de *restipulu* a *rastrujo* i *rastolh* i per acomodació de *rastrujera* passem a *rastrillo*. En altres fenòmens lingüístics cal tenir en compte les classes socials, els refranys, la fraseologia vulgar i l'ús corrent que expliquen, per exemple, les diverses accepcions de *tripas*, *panxa*, *barriga*, *andorga*, etc. Per a aprofundir aquestes qüestions fan molta falta estudis d'Etnografia espanyola. També la Cartografia en color és essencial per a l'estudi de la Lingüística moderna.

Intervenen el PRESIDENT (subratlla l'interès que ofereixen els fenòmens lingüístics referits a tot el domini romànic, però creu que cal que puguem disposar d'atles lingüístics de tots els països de la Romània per tal de poder partir d'una base segura, puix que no tots els diccionaris actuals ofereixen ni dades suficients ni prou garanties) i el Sr. A. M. BADIA I MARGARIT. — CARMÉ BOYÉ, Secretari.

16 abril 1955: Història. — Presideix el Sr. JOAN AINAUD.

El Sr. FERRAN SOLDEVILA exposa la seva comunicació sobre *La pugna entre Jaume I el Conqueridor i el seu fill Pere II el Gran*. Comença assenyalant que el regnat de Jaume I —seixanta-tres anys— comença massa aviat i acaba massa tard, té una llarga minoritat i, en la senectut, hi ha una manca de contacte entre el rei i les noves generacions. En realitat, Jaume I fou un revolucionari, puix que es deslligà de la tradició política: les particions dels reialmes, la seva política a Occitània i a Castella són coses noves en la Confederació. L'infant Pere representa de nou la tradició: la intervenció i, si cal, la guerra. Les diferències entre pare i fill són importants pel que es refereix als problemes de Múrcia i d'Occitània. Les topades a causa dels afers occitans són importants; no sabem fins a quin punt Pere inspirà la conspiració de Marsella (1263); és important sobretot la intervenció de Pere perquè Tolosa, a la mort de Ramon VII, no fos d'Alfons de Poitiers: els tolosans oferiren la ciutat a Pere, però Jaume el desautoritzà. Una altra topada es produeix l'any 1269, quan Pere, actuant com a lloctinent, anul·la el privilegi de 1254 atorgat a Barcelona per Jaume sobre encunyació de moneda; en tornar de la Croada, Jaume confirma el privilegi. El problema més greu, però, foren les diferències entre Pere i la noblesa, complicades després amb l'afer de Ferran Sanxes. La causa de la destitució de Pere com a lloctinent no fou la mort de Ramon Guillem d'Òdena, com indiquen Desclot i els *Gesta Comitum*, sinó un dels episodis de la lluita fratricida amb Ferran Sanxes. Sembla que l'inici d'aquesta enemistat es troba en l'entrevista entre Carles d'Anjou i Ferran Sanxes en tornar aquest de Terra Santa. Desclot atribueix a Ferran Sanxes un intent d'assassinat de Pere, per tal d'esdevenir ell rei, cosa improbable, puix que Jaume tenia altres fills amb més drets que Ferran. Els fets de Borjoman —Pere sorprèn Ferran, però aquest pot escapar-se— foren la causa real de la destitució de Pere com a lloctinent (11 abril 1272). El *Llibre de les nobleses dels Reis* reporta que Pere es dedicà aleshores a fer de bandoler. El bisbe de València intervingué per tal que finissin les diferències entre Jaume i Pere, les quals acaben a la mort de Ferran Sanxes. La pau es restableix entre pare i fill durant els darrers anys del regnat de Jaume I.

Intervenen el PRESIDENT i els Srs. M. COLL I ALENTORN (creu que la divisió dels reialmes fou la base de les diferències entre pare i fill; en els afers d'Occitània, on Jaume tenia raó, les desavinences no eren importants) i F. DURAN I CAÑAMERAS i el COMUNICANT (no es proposava de tocar en la seva exposició el problema de les particions dels reialmes). — JOAN-F. CABESTANY, Secretari.